

25. Ympäristöoikeus

Mitä asioita kuuluu
ympäristöoikeuteen?

Ympäristöoikeus

- **Ympäristöoikeus on oikeudenala, joka käsittelee ympäristönsuojeluun liittyviä sääntöjä ja normeja. Sen tarkoituksena on säädellä ihmisen toimintaa luonnon ja ympäristön suojelemiseksi sekä kestävästä kehityksen edistämiseksi.**
- **Se kattaa kansallisia ja kansainvälisiä lakeja ja sopimuksia, jotka ohjaavat ihmisten toimia ympäristön hyväksi.**

Ympäristöoikeus

Ympäristöoikeuteen kuuluu muun muassa:

- **Luonnonvarojen käyttöä koskevat säädökset (esim. metsät, vesi, mineraalit)**
- **Ilman, veden ja maaperän suojelu**
- **Jätteen käsittely ja kierrätys**
- **Päästökauppa ja ilmastonmuutoksen torjunta**
- **Luonnon monimuotoisuuden suojelu**
- **Ympäristövaikutusten arviointi**

Ympäristöoikeuteen kuuluvat esimerkiksi

- maankäytön sääntely ja maankäytön luvat
- ympäristön pilaantumista ehkäisevät luvat
- jätelait, kierrätys
- rakentamisluvat
- kaavoitus
- ympäristövaikutusten arviointi
- luonnonvarojen hyödyntäminen
- luonnon ja luonnonvarojen sekä kulttuuriympäristön suojelu
- vesienkäytön sääntely
- kiinteistönmuodostamisoikeus ja pakkolunastukset

1. Minkälaisiin asioihin ympäristönsuojelulla pyritään vaikuttamaan?

- ehkäisemään ympäristön pilaantumista ja vähentämään pilaantumisesta aiheutuneita vahinkoja
- turvaamaan terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö
- ehkäisemään jätteen syntyä ja niiden haitallista vaikutusta
- tehostamaan ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena
- parantamaan kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon
- edistämään luonnonvarojen kestävää käyttöä
- tukemaan kestävää kehitystä ja torjumaan ilmastonmuutosta

3. Ystäväsi siivosi suvun kesämökkiä. Sieltä löytyi vanha kiukaan runko, ruostunut savustuspönttö, rikki menneen perämoottorin öljyä, puolilleen jääneitä maalipurkkeja, resuisia täkkejä ja auton käyttökelvoton akku. Hän lastasi tavarat peräkärriyn, ajoi vanhan metsätien päähän ja kippasi kuorman sinne.

Mitä lakeja ystäväsi rikkoi? Perustele.

- 1. Ystävä rikkoi jätelakia hylkäämällä tavaroita ja vaarallisia aineita luontoon.**
- 2. Ystäväsi rikkoi mahdollisesti myös rikoslakia (48§ ympäristön turmeleminen) jättämällä ympäristöön esineen lain vastaisesti.**

Toivo ja Marianne asuivat yhdessä. Toivolla oli rottweiler-uros Jakke ja Mariannella chihuahua Betty, 3-vuotias narttu. Toivo piti pikkukoiria säälittävinä räpäleinä.

Eräänä iltana Toivo lähti ulkoiluttamaan molempia koiria. Naapuri kuuli Bettyn haukkuvan kiivaasti ja näki, kuinka Toivo otti koiran ja paiskasi sen kovakouraisesti maahan. Kotona Betty laahasi toista takajalkaansa, uikutti ja näytti surkealta. Marianne vei koiran eläinlääkəriin. Tämä näki röntgenkuvasta, että koiran jalka oli murtunut kahdesta kohdasta.

Kun Marianne palasi kotiin, Toivo hermostui koiralle heti sen vingahdettua, paiskasi sen maahan ja potkaisi sitä voimakkaasti. Marianne vei huonokuntoisen koiran uudelleen eläinlääkəriin. Lääkäri totesi, että koira on pakko lopettaa.

Mihin rikokseen Toivo syyllistyi ja millaisen rangaistuksen hän voisi saada. ⁷

Mihin rikokseen Toivo syyllistyi ja millaisen rangaistuksen hän voisi saada?

Toivo syyllistyi eläinsuojelurikokseen (tai törkeään).

- **Teko oli törkeä, jos Toivon katsotaan pahoinpidelleen koiraa erityisen raa'alla ja julmalla tavalla.**
- **Jos teko katsotaan törkeäksi, Toivo voi saada usean kuukauden ehdollisen rangaistuksen. Muuten sakkoja.**
- **Betty oli Mariannen koira. Toivo joutuisi korvaamaan Bettyn eläinlääkärikulut ja todennäköisesti maksamaan Mariannelle korvauksia koiran kuolemasta.**
- **Tämä olisi kuitenkin asianomistajarikos eli Toivo ei joutuisi korvaamaan Mariannelle mitään, jos hän ei sitä vaatisi.**
- **Toivo saatettaisiin määrätä myös eläintenpitokieltoon.**

S2013/6

Tehtävä 7. oppikirjassa

Jokamiehennoikeudet

Jokaisenoikeudet

Eräänä elokuisena päivänä maanviljelijä Pentti Hämäläinen ajoi traktorillaan pellolta kotiin ja huomasi aidatun metsäalueensa laidassa olevan portin olevan auki. Hän ajoi portista ja näki jonkin matkan päässä pysäköityjä autoja sekä niiden lähistöllä metsälammen rannalle telttoihin leiriytyneen ryhmän. Rannalla oli nuotiotuli, ja yksi poika kalasti lammesta virvelillä. Telttojen vieressä ämpäreissä oli kymmeniä litroja mustikoita. Asiasta suuttuneena Hämäläinen ilmoitti, että ryhmällä ei ole aidatulle alueelle mitään asiaa eikä hänen mailtaan saa poimia marjoja myyntiin. Hän sanoi myös, että portin vieressä oli kieltotaulu, jossa selvästi kerrottiin, että aidatulle alueelle on pääsy kielletty. Paikalle leiriytyneen ryhmän jäsenet ilmoittivat hänelle, että he eivät ole rikkoneet mitään lakia.

Pohdi tapausta oikeudelliselta kannalta.

Mitä ovat jokaisenoikeudet? Tee parin kanssa kaksi listaa tapauksesta:

- 1. Mitä saa tehdä.**
- 2. Mitä ei saa tehdä.**

Lopuksi tee Jokaisenoikeudet-testi.

S2013/6

Hyvä vastaus:

Tehtävä liittyy jokamiehenoikeuksiin.

Mainittava ainakin yksi esimerkki sallitusta ja yksi luvanvaraisesta toiminnasta.

- **Sallittuja toimintoja ovat:**
  - **pihapiirin ulkopuolella tapahtuva liikkuminen**
  - **telttailu (ei pihapiirissä eikä häiriöitä)**
  - **marjojen poimiminen (ei pihapiiristä)**

S2013/6

Hyvä vastaus:

Tehtävä liittyy jokamiehen oikeuksiin.

Mainittava ainakin yksi esimerkki sallitusta ja yksi luvanvaraisesta toiminnasta.

- **Luvanvaraista:**

- **tulenteko**

- **puiden kaato** (jos niin oli tehty polttopuiden saamiseksi)

- **mootoriajoneuvolla liikkumiseen maastossa**

- **kalastus: mato-onginta sallittua ilman lupaa**

- **18-v kalastuksenhoitomaksu (65 v.)**

- **Roskia ei saa jättää luontoon!**

S2013/6

Kiitettävä vastaus:

- **Maanomistaja ei voi kieltotaululla rajoittaa kansalaisten liikkumista metsäalueellaan.**
- **Jos riitaa ei saada ratkaistua, voi paikalle kutsua poliisin.**
- **Viime kädessä riita ratkaistaan käräjäoikeudessa.**
- **Tehtävässä pitää tuntea jokaisenoikeuksiin liittyviä velvollisuuksia.**
- **Jokaisenoikeutta on eritelty ja pohdittu laajemmin sallittujen ja luvanvaraisten toimintojen näkökulmasta.**

Saa tehdä:

- **liikkua jalan, hiihtäen tai pyöräillen muualla kuin pihamaalla ja erityiseen käyttöön otetuilla alueilla (esimerkiksi viljelyksessä olevat pellot ja istutukset)**
- **oleskella tilapäisesti alueilla, missä liikkuminenkin on sallittua (esimerkiksi teltailla riittävän etäällä asumuksista)**
- **poimia luonnonmarjoja, sieniä ja kukkia**
- **onkia ja pilkkiä**
- **kulkea vesistöissä ja jäällä**

Ei saa tehdä:

- aiheuttaa häiriötä tai haittaa toisille tai ympäristölle
- häiritä lintujen pesintää ja riistaeläimiä
- kaataa tai vahingoittaa puita
- ottaa sammalta, jäkälää, maa-ainesta tai puuta
- häiritä kotirauhaa
- roskata
- ajaa moottoriajoneuvolla maastossa maalla ilman maanomistajan lupaa
- tehdä tulta ilman maanomistajan lupaa/merkittyä paikkaa
- kalastaa ja metsästää ilman asianomaisia lupia